

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om Sandhed, Storhed og Skiønhed

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om Sandhed, Storhed og Skiønhed", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_312_2-intro-root.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Konteksten

“Om Sandhed, Storhed og Skiønhed” blev trykt i tredje hæfte af Grundtvigs tidsskrift *Danne-Virke 3*, der udkom den 12. juli 1817. Afhandlingen indgår i rækken af tekster, der omhandler filosofiske og antropologiske emner i *Danne-Virke*, og som fylder ca. en tiendedel af tidsskriftets samlede sidetal på i alt 1564 sider (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 852). “Om Sandhed, Storhed og Skiønhed” fortsætter det opgør med den tyske romantik og filosofiske idealisme, han indledte med afhandlingen “Om det Philosophiske Aarhundrede” (*Danne-Virke 1*, s. 107-130) og fortsatte i bl.a. “*Om Mennesket i Verden*” (*Danne-Virke 2*, s. 118-206). Opgøret retter sig primært mod Kant, Fichte og Schelling (Fibæk-Jensen 1979, s. 42). I “Om Sandhed, Storhed og Skiønhed” er det særligt Kant og hans kritik af fornuften, der udsættes for kritiske bemærkninger.

Fibæk Jensen skelner mellem Grundtvigs kritik af den tyske idealisme og hans betragtninger, dvs. hans forsøg på at formulere et alternativ til idealismen (Fibæk-Jensen 1979, s. 59). Kritikken udfoldes bl.a. i *Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum* (1817), hvor Grundtvig i fortalen understreger, at betragtningerne i *Danne-Virke* “staae i saa nøie Forhold til nærværende Bog, at hvem der vil have godt af den, gjør vel i at læse dem med, ligesom de ved den turde erholde et uventet Lys” (Grundtvig 1817a, s. XXIII f.). Den tætte sammenhæng mellem *Verdenskrøniken 1817* og *Danne-Virke* betyder også, at kritikken har sat sig spor i betragtningerne (Fibæk-Jensen 1979, s. 59)

I “Brevveksling imellem Nørrejylland og Christianshavn” (1824) lavede Grundtvig en opdeling af sit forfatterskab i tre perioder. Han skelner der mellem det, han kalder for sin mytologiske periode i tidsrummet 1806-1810, sin teologiske 1811-1815 og sin historiske periode i tiden efter 1815 (Grundtvig 1906, s. 231-234). Det er i sin historiske periode, at Grundtvig beskæftiger sig mest intenst med filosofi. “Om Sandhed, Storhed og Skiønhed” hører til i denne historiske og filosofiske periode.

Indhold

Generelt

Der er flere grunde til, at det er vanskeligt at fremstille Grundtvigs erkendelsesteori. Han skriver selv i “???”, at han bestræber sig på “at være kort og blive dunkel”. Han er i tillæg ikke nogen stringent tænkner og han undgår bevist at fremstille og forstå tilværelse som et system (Fibæk-Jensen 1979, s. 32). Der er ikke tale mangler ved Grundtvigs teori. I hans erkendelsesteori skal der være overensstemmelse mellem teoriens udsagn og de menneskelige erfaringer (s. 33). Modstanden mod en systematisk erkendelsesteori, beskriver Grundtvig med udgangspunkt i egne erfaringer, at det er:

mig, og jeg formoder Flere, trættende i Længden, at tænke og skrive, som man syer efter Traade i en Ramme, og, naar man er træt, hverken skriver eller læser man godt. Dernæst gaaer det vel Flere som det gaaer mig, at naar man fra en Tankehøi seer ud i Verden (...) let kan endes med at dratte paa Næsen (Danne-Virke 2, s. 137).

Grundtvig analyserer de tre begreber sandhed, storhed og skønhed med udgangspunkt i en kritik af “vore Dages Vidskab”, der hævder at “det Faste, det Ubetingede og Evige” kun findes i menneskets forestillingsevne (Grundtvig 1817, s. 18 f.). Kritikken er først og fremmest rettet mod Kant og hans *Critik der reinen Vernunft* (1781).

om følelsen som del af fornuften

Sandhed

...

Storhed

...

Skønhed

...

Afslutning

...

Reception

anmeldelse i Freia

“Om Sandhed, Storhed og Skønhed” blev ikke genudgivet i Grundtvigs levetid. Henning Høirup mener de filosofiske og antropologiske afhandlinger fra Danne-Virke for skal opfattes “som Prolegomena [forord eller indledende bemærkninger] til Grundtvigs hele efterfølgende historiske og dogmatiske Produktion (Høirup 1949. s. 158). Den omfattende reception af afhandlingerne, synes at have givet Høirup ret for så vidt angår deres centrale placering i forfatterskabet. om stilen i afhandlingen; Rønning: mener ikke der er tale om filosofi men strøtanker; Fibæk Jensen: ikke stringent, dette er en pointe i kritikken af den systematiske filosofi; W. Michelsen: nøglen er "Om det Philosophiske Aarhundrede"; KAP: klar og stringent; Poul Behrendt: klumet; FLN: ensartet stil, to indslag af ændre stilleje; Prenter: præcist ordvalg, stramme perioder

Anvendt litteratur

•